

DEMOKRACIJA

Kam bi zasel pameten človek, ki bi se spuščal v prerekanja z ljudmi, ki bruhajo svoje manjvrednostne komplekse kot golobje svoje izmečke z mestnih fasad! Golobji izmeček se nikomer ni omadeževal njegove poštenosti. IVES JEANNOTAT

Leto XV. - Štev. 14

Trst - Gorica, 15. julija 1961

Izhaja 1. in 15. v mesecu

KAKO JE Z JUGOSLOVANSKO GOSPODARSKO PREOSNOVO

Analiza sedanjega jugosl. gospodarstva v očeh neprizadetega opazovalca

Vnedeljo, 9. t.m. je beograjski dopisnik uglednega švicarskega političnogospodarskega dnevnika »Neue Zürcher Zeitung« objavil v svojem listu informativni članek o »Gospodarski preosnovi v Jugoslaviji, ki ga zaradi aktualnosti prinašamo v izveščku v vednost tudi našim čitateljem.

Kakor smo svoječasnno obširno poročali je v Jugoslaviji v teku zelo pomembna preosnova celotnega gospodarstva. Trenutno se je ta razvoj pomaknil v prehodno razdobje. Učinki preosnov v zunanjetrgovinskem stroju in v razdeljevanju dohodka podjetij tako imenovanega delavskega samoupravljanja se že očito nakazujejo. Mnoga podjetja so bila prisiljena na svojo proizvodnjo za nekaj časa skriti. V prvih štirih mesecih t. l. je znašal prirastek proizvodnje 9 odstov, planiranih pa je bilo 12 odstov. V težave so zlasti zašla podjetja, ki so pred preosnovno s pomočjo izvoznih subvencij svoje izdelke ugodno prodajala tujini. Te prednosti so z odpravo umetnih dinarskih tečajev in z uvedbo enotnega tečaja 1 dolar = 750 din odpadle. Ta podjetja so primorana, da svoje obrate pomembno racionalizirajo, ali pa da svoje proizvode razpečajo na notranjem trgu, kar pa zopet pomeni porenitev teh proizvodov.

Poljedelski pridelki so bili vse do preosnove pod ceno. Poljedelstvo je moralo graditi industrijo. Ceneni poljski pridelki so omogočali nizke delavske plače. Novi zunanjetrgovinski stroj pa odpira jugoslovanskim pridelkom znatno višje cene na svetovnih tržiščih, kar dviga cene tem pridelkom in pospešuje s tem jugoslovansko poljedelstvo. Na drugi strani lahko pričakujemo povečani uvoz industrijskih izdelkov in s tem padec cen potrošnega blaga. Dosedaj so se cene pridelkov občutno zvišale, niso se pa še znižale cene industrijskih izdelkov.

Preobrat spreminjajočih dinarskih tečajev v zunanji trgovini, uvedba carin in delna liberalizacija uvoza, vse tvori samo del zamišljenih preosnov. Samoupravljanje industrijskih obratov se je finančno povsem predrugačilo. Vse do preosnove je država odtegnila 70 odstov surovega dohodka podjetij. Od ostalih 30 odstov so nekaj prejele krajevne oblasti za kritje komunalnih potreb in samo s preostankom so razpolagali delavski sveti, ki so te zneske razdeljevali v obliki premij ali pa jih uporabljali v socialne namene. Preosnova prepušča državi samo 15 odstov surovega dohodka, zato pa obvezuje podjetja, da sama skrbijo za nove investicije, modernizacijo, obnovo itd. Prav tako sama podjetja skrbijo za nabavo obratnega kapitala.

Rankovičev poziv beguncem

Pred leti je španski diktator Franco uvedel v svoji diktatorski državi drobec demokratičnih samoumevnosti: republikanski bojevniki in pristašev, t. j. svojim nasprotnikom, je dovolil, da vsako leto za dobo štirih mesecev lahko obiščejo svoje v domovini pod pogojem, da se v tem času v svoji domovini ne bodo politično uveljavljali. Sedaj se je podobne pobude lotil podpredsednik jugoslovanske komunistične vlade Aleksander Ranković.

Sopotniškemu dnevniku »Politika« je izjavil, da bo jugoslovanska vlada preučila zakonski osnutek, s katerim bodo uredili položaj jugoslovanskih beguncem v tujini in da so že sprejeli ukrepe, ki bodo omogočili vsem, ki tega doslej še niso storili, da uredijo svoje odnose do Jugoslavije, t. j. vprašanje državljanstva, obiska družini, oziroma povratka v domovino. Ranković je priznal, da je jugoslovanska vlada povsem spremenila svojo dosedanja praksa, saj zahteva, da tistih, ki so po vojni ostali v tujini ali so iz domovine zbežali pred komunističnim režimom, ne smatra več za sovražnike domovine. Ranković je poudaril, »da je jugoslovanska vlada pripravljena pomagati vsem, ki žele urediti svoje odnose z Jugoslavijo, razen velikim vojnim zločincem in aktivnim udeležencem sovražnega delovanja proti Jugoslaviji.«

Tu nastaja tisto pereče vprašanje, s katerim se je »Demokracija« že neštokrat ukvarjala v polemiki z domačimi titovi. Ti naši titovi, ki so bolj titovski kot je Tito sam, so nas ob vsaki priložnosti kritizirali današnje partijske diktature v Jugoslaviji oklevetali za sovražnike Jugoslavije. Tudi titovski intelektualci in celo pravniki so dosledno istovetili sedanji jugoslovanski režim z Jugoslavijo, pa čeprav so se zavedali, da s takim početjem postavljajo resnico na glavo in se na vsa kriplje trudijo, da bi režimske nasprotnike zbasali v skupno vrečo sovražnikov Jugoslavije, ki je v tujini precej obilna.

Ce hoče režim svoje osnovne demokratične dolžnosti pošteno in odkritosrčno

Obračunavanje finančnega donosa podjetij poteka od sedaj dalje nekako takole: Od skupnega dohodka se najprej odštejejo proizvodni stroški (brez mezd), nato še prometni davek, katerega namen je, da posname morebitne naddobičke, in morebitni davek na izkoriščanje zemeljskih zakladov. Kar po teh odtegljajih ostane, obdavčijo s 15 odstotno državno soudeležbo. S preostankom, s čistim dohodkom razpolaga podjetje za delitev plač in mezd, za premije, za investicije in obratni kapital. Delavske plače so obremenjene z visokimi odtegljaji (42,5 odstov) v korist komunalnih potreb, za socialna zavarovanja in stanovanjske sklade. Če si potemtakem odmerjajo delavci visoke plače, je pri tem sorazmerno visoko udeleženo tudi skupnost.

Novi razdeljevalni stroj ne smatra plač za proizvodne stroške, ampak jih ocenjuje kot udeležbo na dobičku. Ta novost je za Jugoslavijo ideološko izredno pomembna. Samtrajajo jo kot uresničenje čistega socializma. Delavca po teh razlagah ne izkoriščajo niti kapitalisti niti država. Po drugih komunističnih državah je država zamenjala prejšnje kapitaliste. V Jugoslaviji, tako zatrjujejo, so podjetja »družbena lastnina«, s katero upravljajo delavci. Nobenih podatkov pa še ni, ki bi dokazovali v kolikšni meri so delavski sveti zboljšali delavske prejemke in kolikšne zneske so uporabili za lastne investicije. Investicijska delavnost se vsekakor ni zmanjšala.

Na novo pridobljene sprostivne dovoljujejo ševeda boljši vpogled gospodarskih vzajemnosti. Kot državna podjetja so ti obrati prejimali iz ministrstva naročila in surovine; za prodajo izdelkov se niso zanimali. Po l. 1951 so postopoma prejimali samostojna pooblastila in pravico svobodnega nakupovanja in določevanja cen. Sedaj obrati planirajo tudi za prihodnost. Tu pa se pojavljajo številne motnje. Samostojnemu ukrepanju in preudarkom tržnih zahtev se bivši državni uslužbenci ne morejo prilagoditi. Jugoslovanski gospodarski eksperiment predstavlja poizkus izkoriščanja gonilnih sil tržnega gospodarstva v »stroju«, ki ne pozna zasebne lastnine proizvodnih sredstev. Pri tem nujno prihaja do sporov med tržnim gospodarstvom in planiranjem. Ti spori so tako resni, da je predsednik hrvaškega sabora, Bakarić, v centralnem komiteju partije izjavil med drugim: »...če delavskega samoupravljanja ne bomo pripravili do nemotnega funkcioniranja, se bomo nujno vrnili v državni kapitalizem ali državni socializem z vsemi posledicami.«

Podobna vprašanja se pojavljajo tudi na delovnem trgu. Povečana samostojnost in racionalno poslovanje terjata svobodo pri številni in kvalitetni izbiri nameščenstva po čisto gospodarskih in socialnih kriterijih. (Konec na 4. str.)

100LETNICA Vatikanskega Glasila. 1. julija 1861 je izšla prva številka vatikanskega glasila »Osservatore Romano«. Danes list prebirajo po vseh delih sveta, ne samo duhovniki in verniki, ampak po pisarnah vseh vlad na svetu, po vseh poslanstvih, knjižnicah in akademijah. Sovjeti so naročili na 5 izvodov. In vendar znaša današnja naklada komaj 50000 izvodov. Uredništvo razpolaga s 300 priložnostnimi dopisniki po vseh svetovnih celinah. Vatikansko glasilo je nastalo kot bojni organ proti zgodovinskemu liberalizmu. Ta je danes pozabljen, zato pa se je vatikansko glasilo razvilo v učinkovito duhovno orožje proti diktaturam vseh vrst. In samo ta boj je danes zares aktualen.

MADZARSKA BREZ MESA. V Budimpešti postajajo po ulicah dolge vrste ljudi pred državnimi mesnicami. Največkrat odhajajo ti ljudje praznih rok, ker so skromne zaloge že v zgodnjih jutranjih urah razprodane. Se slabši je položaj na podeželju, kjer od druge polovice aprila ni mesa na razpolago. Glavni vzrok po-

obnoviti, potem je njegova prva dolžnost, da postavi nedvomno ločnico med nasprotniki režima in sovražniki Jugoslavije. Režimska opozicija je po vseh demokratičnih državah najmanj toliko dolžna kot so sami režimovci. S fiksno idejo režim—država je treba dokončno prenehati.

Imamo primere primorskih ljudi, ki so za časa bazoviškega procesa zbežali pred fašističnimi nasilniki v Jugoslavijo s prepričanjem, da bodo narodni stvari več koristili kot svobodni bojevniki na svobodnih tleh kot pa kot zaporniki po ječah. Kar se je praktično kasneje tudi izkazalo. Zbežali so v letih 1929-30 t. j. pred 31-32 leti. In prav toliko desetletij niso več videli svojega rojstnega kraja in obiskali svojih sorodnikov. Do padca fašizma jim je to preprečevala črna diktatura, po njem pa komunistično nasilje. Zakaj? Samo zato, ker so kljub zapeljivostim ostali dosledni demokrati in sovražniki diktature vseh vrst. Ali so ti dosledni ljudje sovražniki Jugoslavije?

Vsekakor je bil že skrajni čas, da je, na vrhunskih mestih jugoslovanske vladavine zmagala pamet nad maščevalnostjo. Na našem področju in tudi po ostalih predelih, kjer živijo jugoslovanski begunci, imamo vrsto ljudi, ki so zaradi dosežene starosti in grenkega begunskega kruha onemogli; ljudi, ki se s politiko sploh ne ukvarjajo, so tujini samo v nadlego in bi doma poživljeni z novimi močmi še marsikaj koristnega storili, pa jim jugoslovanske konzularne oblasti onemogočajo povratek, čeprav so jugoslovanski državljani. Pričakujemo, da bo odslej te drugače. Predvsem pa je treba povratnike oprostiti mučnih policijskih zasliševanj in jim dokazati, da so — čeprav drugače gledajo na svet — polnopravni in svobodni državljani. Tako postopanje bo utrjevalo v njih čustva pripadnosti skupni domovini — in prav nobene škode ne bo, če v srcih ohranijo zvestobo veri, političnemu prepričanju in tradicijam.

Dogodki po svetu

manjkanja je brezglavost agrarne politike. S kolektivizacijo poljedelstva so oblastniki uničili v kmečkih ljudeh sleherni pobudo in veselje do dela. Kmetje redijo samo toliko živine, kolikor jo potrebujejo za lastno uporabo. Predvsem so povsem zanemarjali kolektivno živinorejo po kolhozih. Država ne nudi sredstev za gradnjo modernih hlevov in je tudi z ostalimi potrebnimi ukrepi skrajno skopa. Zaradi nezadostnega veterinarskega nadzorstva se širijo med domačo živino kužne bolezni, ki so samo v zadnjem letu uničile 17 odstov telet. Isto velja za prašiče in perutnino. Občutno je tudi pomanjkanje krme.

POLET LONDON-AVSTRALIJA V 20 URAH. Leta 1919 se je človek prvič v zgodovini človeštva odpravil na polet iz Anglije v Avstralijo. Prelet je trajal natanko 30 dni, ob letošnjem nastopu poletja je isto pot opravilo britansko vojaško reaktivsko letalo v 20 urah in 3 minutah, brez vmesnega pristanka. Zmogljivost »Vulcana«, tako se letalo imenuje, je še pomembnejša, če upoštevamo, da se reaktivsko letalo zaradi mednarodnih določil o preletu vojaških letal, ni smelo usmeriti po najkrajši poti.

RACIONIRANJE MASCOB NA KUBI. Kubanski diktator Fidel Castro je zaukazal na atoku racioniranje olja in živalskih maščob. Ta ukrep je opravičeval »z gospodarskim pritiskom Združenih držav za iztrebljenje kubanske revolucije.« Na vsako osebo bodo od 20. t.m. dalje razdeljevali po 1/2 kg olja in 1/2 kg maščob. Kuba potrebuje letno za 50 milijonov dolarjev maščob, ki jih je kupovala v Združenih državah. Sovjetija pa je obljubila le nezadosten del teh količin. Na Kubi pa primanjkuje tudi mesa, mleka in sira.

RAZBESNELOST HRUSCEVE HLADNE VOJNE. Hruščeva ofenziva hladne vojne v povezavi z berlinskim vprašanjem je v nedeljo, 9. t.m. dosegla svoj višek na letalski paradi v Moskvi. Ze v soboto, 8. t.m. se je Hruščev razbesnel proti zahodnemu svetu z vrsto groženj. Povedal je da so proračuni za obrambo povečali za nad 25 odstov dosedanjih izdatkov. »Če se bo sprožila tretja svetovna vojna, je zagrozil, »jo bodo intonirali atomski izstrelki.«

KOČA POPOVIČ V MOSKVI. Prejšnji teden, v petek je odpotoval v Moskvo jugoslovanski zunanji minister Koča Popović. Njegov obisk je bil določen že za prve dni junija, pa ga je Moskva z nepričljivimi izgovori preložila. Obisk pomeni zblizanje Moskve z Beogradom, kar je postalo nujno sprito ideoloških sporov Moskve do Rdeče Kitajske in Albanije.

NOVA OBOROŽEVALNA TEKMOVANJA. Svoje grožnje proti zahodnemu svetu je Nikita Hruščev podkrepil z mogočno letalsko paradno in razkazovanjem najnovjših pridobitev letalstva. Ameriški predsednik Kennedy je Nikiti promptno od-

Ob prvi obletnici

Kako hitro beži čas! 14. julija je minilo eno leto, odkar je za vedno zatisnil svoje oči dr. Josip Agneletto, vrvak tržaških demokratičnih Slovencev, eden izmed ustanoviteljev Slovenske demo-

kratske zveze v Trstu in njen prvi dolgoletni predsednik v najtežjem in sprememb najbolj polnem obdobju njenega obstoja.

govoril. Zapovedal je revizijo vseh vrst orožja in ocenitev vojaške zmogljivosti Združenih držav. Ameriški vojni minister je napovedoval gradnjo 700 bombnikov »B-52«, ki bodo oboroženi z raketnimi izstrelki »Hound Dogs« in »Skybold«.

ATANTAT NA BRENNERSKI PROGI. V ponedeljek, 10. t.m. so neznanzi z dinamitnimi razstrelki poškodovali brennersko progno na dveh mestih. Promet je bil za nekaj časa prekinjen.

Utrjeno zaupanje vladi

V četrtek, 13. t.m. je rimski parlament zaključil tridnevno razpravo o nezaupnici vladi, ki so jo parlamentu predložili Nennijevi socialisti. V razpravo so posegle vse stranke, ki sestavljajo rimski parlament. Zaključni govor predsednika vlade je trajal dve uri. Glasovalo je 599 poslancev. Za nezaupnico so se poleg socialistov izrekli komunisti in misovci, skupno 241 glasov. Proti nezaupnici so glasovali KD, PL, PR, PDSI in neodvisni monarhisti. Skupno 318 glasov. Vzdržali so se južnotirolski poslanci in PDUM.

Izid glasovanja je brez dvoma samo utrdil dosedanja Fanfanijevo vlado, ki se bo verjetno vzdržala na krmilu države najmanj do pozne jeseni.

Ko je bila pred letom dni sestavljena Fanfanijeva vlada, so Nennijevi socialisti oddali bele glasovnice pri glasovanju o zaupnici. Pred nekaj tedni pa so isti nennijevci prešli v brezposojno opozicijo v parlamentu in sedaj predložili nezaupnico Fanfanijevi vladi.

Kakšni so vzroki, ki so Nennija pripeljali do takega preobrata? Vzroki so zasidrani v sami Nennijevi socialistični stranki. Milanski kongres meseca marca letos je zagovornikom avtonomije prizadejal občuten poraz. S tem se je sodelovanje z levičarskimi skupinami demokratičnega tabora povsem zrahljalo. Komunisti so odločeni, da z vsemi sredstvi ohranijo svoje gospodarstvo nad levičarskimi socialisti. Sleherni prelom bi nennijevcem poplačali s klevetanjem in posiljevanjem. Nič pa ne more od Nennija pričakovati, da bi neprizadeto prenesel ne samo strahovita in brezobzirna komunistična maščevanja, ampak tudi neizogibni razkol v lastnih vrstah. Nenni ima 70 let in je vsepreveč utrujen.

Nenni se je vsekakor zavedal, da bo njegova nezaupnica samo utrdila Fanfanijevo vlado. Nenni je bil očitno primoran na popuščanje nasprotnikom v lastnih vrstah, ki stremijo za iztrebljenjem vseh možnosti kakršnekoli povezave s Krščansko demokracijo in njenimi zavezniki. Niti časovnega odloga celotne akcije do jeseni mu ni uspelo doseči, potem ko ga je del najozbiljših prijateljev z Lombardijem na čelu pustil na cedilu. Nenni je ugled med levičarskimi socialisti se je ob zadnjih upravnih volitvah občutno zmanjšal.

Precejšnje krivdo za tako stanje pa brez dvoma nosijo njegovi prijatelji v demokratičnem taboru s svojo očitno šibkostjo. Po kongresu v Florenci l. 1959 je krščanska demokracija obljubljala »odprtje na levo«. Dejansko pa je prelomila svoje odnose samo z misovci; konservativne sile pa so svoje položaje ohranile neokrnjene. Vlada večina utelešuje centrum. Vsi napori republikancev in krščanskih sindikatov za naslon na levice so bili zaman.

Sorodstvo in intimni prijatelji so se na obletnico zbrali pri žalni sv. maši, ki jo je za pokojnikovo dušo daroval č. gosp. Križman v cerkvi sv. Antona Novega, organizacija, ki jo je pokojnik ustanovil in vodil, pa bo počastila njegov spomin s komemoracijo, ki bo v nedeljo 16. t.m. ob 10.30 v društvenih prostorih v ulici Macchiavelli 22-11.

Izguba, ki smo jo tržaški demokratični Slovenci utrpeli s smrtjo dr. Josipa Agneletta, je prevelika, da ne bi, po enem letu še vedno trpko občutili praznine, ki jo je zapustil. Saj se nam verdar zdi, da je bilo še komaj večeraj, ko je še predsedoval našim sestankom in sejam, ko je med nami odzvanjala njegova moška beseda.

Dr. Josip Agneletto je z vso avtoriteto svojih let in izkušenj, katerim je markantna postava dajala viden zunanji izraz, odločilno posegal v reševanje vseh vprašanj, ki so bila na dnevnem redu. Pri tem pa je bilo zanj značilno, da je vedno imel pred seboj samo en cilj: dosegi in uresničenju čim večje koristi za slovensko skupnost, iz katere je izhajal in kateri je pripadal. Tega ni nikdar izgubil izpred oči. Največja politična nasprotstva, še tako zlobna podkiranja ali vroča politična polemika mu niso zameglili pogledov. V odločilnih trenutkih je znal iti preko manj važnega ali začasnega, znal se je tudi dvigniti iznad posebnih političnih interesov skupine, kateri je načeloval ter je tako tvorno prispeval k dosegi mnogih kompromisnih rešitev in akcij, kakršne so bile v danih okoliščinah potrebne.

Dr. Josip Agneletto se je zavedal, da je ustanovitelj gibanja, ki si je na svoj prapor zapisalo, da hoče biti nepotvorjen in resničen predstavnik tukajšnjih slovenskih ljudi, njihovih težnj in stremeljenj, brez tujih dodatkov in primesi. »Iz naroda za narod!« je bilo geslo, s katerim so možje njegovih let pred prvo svetovno vojno začeli svojo pot javnega udeleževanja, temu vodilo je ostati zvest do smrti. Z vsem svojim delom je to vedno na novo dokazoval.

Poleg čuta za pravilno razlikovanje bistvenega od nebitnega, bolj važnega od manj važnega je dr. Josip Agneletto gojil tudi velik smisel za stvarnost. Začel je svoje javno delovanje v času, ko so tržaški Slovenci upravičeno polagali največje nade v svojo bodočnost. Z mladeniškim ognjem je tudi sam prispeval k tem naporom. Toda ko je zgodovina odločila drugače, ko je nastopil fašizem, se ni razočaran odrekel svojemu poslanstvu. Poprijel je za delo na novih popriščih, tam kjer se je pač še dalo. Po drugi svetovni vojni je do zadnjega vztrajal pri zagovarjanju v mirovni pogodbi zadržane ureditve tržaškega vprašanja, ki bi bila po njegovem najboljša. Toda ko je prišlo drugače in je stvarnost narekovala novo zadržanje, se je brez odlašanja prilagodil novim okoliščinam. Postal je spoštovan zastopnik nekommunističnih Slovencev, ki živijo v italijanskem delu Tržaškega ozemlja. Kot tak je zopet poskušal reševati, kar se je rešiti dalo; trudil se je, da bi dosegel, kar je bilo dosegljivo v mejah obstoječe ureditve in spoštovanja nove oblasti. Republiška ustava, londonska spomenica o soglasju in posebni statut so (Nadaljevanje na 4. str.)

VESTI z GORIŠKEGA

Senatno potrdilo šolskega zakona DROBTINICE...

Pretekli teden je senatna komisija potrdila besedilo zakona za ureditev slovenskih šol na Goriškem in na Tržaškem točno kot ga je izglasovala poslanska komisija. Zakon podpisuje zdaj predsednik republike in nato ga objavi uradni list. Petnajst dni po objavi stopi zakon v veljavo. Tako lahko rečemo, da bo veljal že za prihodnje šolsko leto.

Slovinci se tega dejstva upravičeno veselimo. Ceravno pozno in samo za Goriško in Tržaško, imamo vendar šolski zakon, ki mora veljati kot temelj za nadaljnje zahteve in pridobitve na šolskem področju, tako za ureditev učiteljskih in profsorskih staležev, kakor za vpljavo slovenskih šol v Videmski pokrajini.

Veseli naš slišati, da je prosvetni minister naklonjen zahtevi profesorjev v pogledu ureditve kariere in ne dvomimo, da bo učiteljem in profesorjem, ki so utrpeli krivico zaradi fašizma, krivica sama popravljena z učinkom, kar se tiče staleža, od dneva utrpel krivice.

Vsi tisti pa ki imajo šolski naslov in ki pridejo v stalež, bi morali imeti pravico zahtevati, tako se nam zdi prav, da se jim štejejo tudi vsa prejšnja leta poučevanja na slovenski šoli, seveda pod pogojem da so imeli predpisani šolski naslov, recimo učiteljski zlozestni izpit odnosno doktorat ali vseučiliško diplomu.

Nekateri niso zadovoljni s tem zakonom, ker so želeli, da bi jim prinesel kak privilegij, recimo stalež brez šolskega naslova in brez tečaja. To pa je nemogoče, ker ustava sama predpisuje dosego službe potom tečaja, a pripustitev k tečaju je dovoljena samo pod pogojem doseženih šolskih naslovov.

Zato lahko mirne vesti rečemo, da zakon ne dela krivice nikomur. Naše šole, in ne samo naše, potrebujejo dobrih zdravih učnih moči, ki se znajo posvetiti šoli z vsem srcem in z vso pridnostjo. Vzgojitelji morajo biti v vsakem oziru na mestu, dobro podkovani v svojih predmetih in pedagoško tako izurjeni, da postane šola vabljiva, ne pa da čutijo učenci in dijaki do nje odpor in tiho sovražstvo.

Trdo ravnanje z dijaki, zlasti s tistimi, ki potrebujejo največ obzira, zastrepnja oziroma, kviri ugled šole in vzgojitelja, ki se tako obnaša. To omenjamo zaradi nekega dogodka, ki se je zadnje tedne dogodil pri izpiti na neki šoli v Gorici. Lahko pa bi navedli mnogo takih dogodkov, in pri tem dostavili, da so prav taki primeri tisti, ki nas silijo, da zahtevamo brezobzirno strogo selekcijo učnih sil.

Vsi pripadniki naše jezikovne skupnosti v Italiji se moramo zavedati, da je naš obstanek in napredek odvisen od nas samih. Bodimo ljubeznivi in obzirni. Ljubeznivi in obzirni. Ljubimo svojo šolo, učenci in dijaki z vsem srcem, kakor ljubimo svojo ožjo družino, svoje lastne otroke. Zrtvuemo se nesebično in potrpežljivo, da bo naša vest mirna, uspeh pa gotov.

Šolski zakon vsebuje taka določila, ki so dober pogoj za lepo izpolnjevanje in napredovanje naše šole. Zahtevati inoramo tudi, da ga bodo pristojna oblastva pravilno izvajala, v duhu demokracije in človečnosti, ne pa ozkosrčno in s morda celo s prezirno in celo sovražstvom!

Diktatura in socializem

Zadnje čase se naši ljudje z onstran meje vedno bolj pritožujejo, da se jim, godi slabo in da ne vidijo nič dobrega za bodočnost.

Ker pa so listi jugoslovanskega komunističnega režima polni hvale, njim pa se

pridužuje »Primorski dnevnik«, ugotovljamo nekaj pritožb, ki so točne in utemeljene.

Komunistični režim sprejema otroke Alžircev in jih vzdržuje, seveda z ljudskim denarjem. Ljudstvo je celo prisiljeno dati »prostovoljne« prispevke za alžirske otroke in begunce.

Komunistični režim vabi afriške dijake na brezplačne počitnice v Jugoslavijo in zopet poskrbi, z denarjem, ki ga daje ljudstvo, da se afriški dijaki počutijo prav dobro v blaženi družini socializma.

Jugoslovanski starši pa čisto nimajo toliko, da bi oskrbeli svoje otroke z vsem potrebnim. Za jugoslovanske visokošolce, ki niso komunisti ali režimsko usmerjeni, ni nobene podpore za afriške pa velja izobilitje.

Koliko jih je očetov in mater, ki prenašajo čez mejo raznovrstno blago, celo živež, ki si ga pritržejo od ust, da le spravijo skupaj nekaj denarja za svoje otroke, ali pa že dijake.

Pustimo že Tita, ki trosi milijarde dinarjev s svojim pohajanjem po Afriki in sprejemanjem afriških in azijskih politikov. Tito se izživlja v svoji domišljavosti in uživa kot kak največji gospod tega sveta. Toda skandal socialne politike njegovega režima presega vsako mero, ko nudi vso oskrbo tujim otrokom in dijakom, na drugi strani pa jo ozkosrčno in sovražno odreja jugoslovanskim.

Prav zaradi tega se zadnje čase večajo pobegi iz Titovine. Ljudstvo je sito fraziranja diktatorja, ki samo uživa in se napihuje v svoji domišljavosti, da rešuje svet in odloča o njegovi usodi. Poleg tega pa sklicuje sto in sto tisočglavo množico,

da mu poska in da v ploskanju pozabi na denar, ki ga on razpiplje.

Vsak pameten človek ve, da tako življenje in tak način vladanja ne obetata nič dobrega.

Na Travniku še vedno ni slovenskega kaplana

Premestitev kaplana čg. Mazore s Travnika v Mačkoviče postaja z dneva v dan bolj zagotetna, ker se danes ni novega kaplana na njegovo mesto. In to, kljub ponovnim zagotovilom gospoda škofa, ki jih je izrekel že meseca februarja in pozneje, da pride za kaplana čg. Jeričijo. Nekam čudno izgleda vsa ta zadeva in naši verniki postajajo precej vznemirjeni, ker sumijo, da novega kaplana ne bo.

Toliko bolj so slovenski verniki zaskrbljeni, ker kljub danim obljubam očetovske ljubezni in skrbi, ni še poskrbljeno za slovensko pridigo pri prvi maši ob nedeljah zjutraj in za krščanski nauk popoldne. Novega voditelja Marijine kongregacije tudi še ni. Nekateri se pritožujejo, da ko po krstu na Travniku posvetijo otroke Marijinemu Sreču, izročajo podobico samo v italijanski in ne tudi v slovenski, kakor je običaj v starih cerkvi.

Očetovske ljubezni naj bodo vendar deležni vsi verniki, pripovedujejo te pritožbe. Ko to poročamo, izpolnujemo le želje mnogih vernikov. Nimamo nobenega namena polemizirati ali podtikati, ker smatramo zadevo za resno, in smo prepričani, da so izrečene želje upravičene.

V ostalem pa so vzroki premestitve čg. Mazore še vedno nepojasnjeni in zato ostaja sum, da so za premestitev odločale razne spetke.

Goriško uredništvo »Novega lista« kuha jezo še naprej. Boli ga zmaga »Slovenske liste« in se zato ne more sprijazniti z resnico, da bomo imeli še za nadajna štiri leta tri pristne slovenske svetovalce v goriškem občinskem svetu. Kdor modruje z živeno jezo, ne more drugače, kot da piše krivično. Tako pravi »Novi lista« od 30. junija, da so goriški slovenski občinski svetovalci vedno pripravljeno podpreti večinsko demokršćansko stranko za kake drobtinice, ki padejo z mize. Pri te misli seveda na naše svetovalce: od Slovenske liste.

Zadnja štiri leta pa so se naši svetovalci držali v goriškem občinskem svetu tako pravilno, da so na primer dosegli zopetno otvoritev otroškega vrta v ul. Randaccio, napeljavo vode v nekatere kraje, kjer so io naši ljudje in drugi potrebovali in prosili; potem gmotno in zdravniško pomoč mnogim našim ljudem, ki so jo tudi prav nujno potrebovali. To niso drobtinice, ampak živa dejstva, ki jih samo ozkosrčnost lahko zanika ali pa zavida.

Naši svetovalci so znali tudi lepo in pravilno ravnati in svetovati za ureditev krize v podjetju SAFOG v korist delavcev. Dali so svoj utemeljen glas za občinske proračune in obračune ter na sejah javno in jasno vedno obrazložili razloge svojega povoljnega glasu. Vedno pa so že naprej zahtevali, da pridejo v proračun postavke, ki so se jim zdele koristne za občane, s posebnim ozirom na slovence.

Štiriletni pametni in demokratični nastopi naših svetovalcev so dosegli tudi ureditev staleža in plače kakega slovenskega nameščenca, pravilno zaščito službenec urada za pobiranje trošarine in drugih.

Obramba pravic in koristi vsega delavnega ljudstva je bila dolžnost, ki je vedno vodila naše svetovalce.

Ob zaključku štiriletne dobe občinske uprave so naši svetovalci dosegli velik uspeh tudi s tem, da se je, z izjemo misovceve, ves občinski svet z žuapnom in odborom na čelu, glasno in jasno izrekel za uzakonitev slovenskih šol.

To niso drobtinice, gospodje okoli goriškega uredništva »Novega lista«, to so dejstva.

Tako se imamo zahvaliti našim svetovalcem, katerim se je vedno za pravilno in koristno stvar rad pridružil tudi gospod Rudi Bratuž, da je prišlo do odprave tistega težkega nesoglasja med Slovenci in Italijani v mestu, ki je trajalo ves povojni čas, v pretežni meri zaradi komunistične revolucije na tem področju, ko so se slovenski in italijanski komunisti ponašali s svojimi podvigmi proti Slovincem in Italijanom.

Danes je to nesoglasje odpravljeno. In to tudi ni drobtinica. Slovenski volivci so tako zadržanje naših svetovalcev potrdili s tem, da so zaupali svoj glas Slovenski listi, proti kateri niso med volilnim bojem nastopali Italijani, pač pa tisti slovenski odpadniki, ki jih »Novi lista« ne napada, ker mu morda vržejo kako drobtinico, in ki bodo vedno podpirali v prvi vrsti italijanske komuniste in socialiste, le navidezno morda tu pa tam tudi kako slovensko stvar.

Naši svetovalci ne upogibajo hrtbenic!

Vesti iz Doberdoba

V Doberdoku je bila v petek 23. junija zvečer prva seja novoizvoljenega občinskega sveta, na kateri so ponovno izvolili za župana g. Andreja Jarca, ki se je sicer prvotno nameraval temu mestu odpovedati, a se ga je sedaj le radi volje oklenil, ker mu ni uspelo priti do stolčka v pokrajinskem svetu.

V zvezi s to sejo občemo še pripomniti, da so jo sklicali petindvajset dni po volitvah in da se kljub temu »Primorski dnevnik«, ki je stalno kričal, kdaj bo prva seja v Gorici, ni niti zmenil, da bi od svojih tovarišev zahteval takojšnje sklicanje občinskega sveta v Doberdoku.

Da so bile v Gorici težave pri sestavi odbora, je razumljivo, ker nima tu nobena stranka večine. Čemu pa je bilo treba v Doberdoku čakati skoraj mesec dni? Pa ne da so kreganja med doberdobskimi socialkomunističnimi bratci?

In končno, ne moremo razumeti, za kaj je predsedujoči svetovalec govoril tudi v italijanski, ko je vendar občinski svet sestavljen iz samih Slovencev. Ali je morda to v znamenju fratelance?

O razstavi slikarja Kosiča

Kakor smo že poročali v našem listu, je prejšnji mesec razstavljal slikar Andrej Kosič, ki se je sicer že večkrat predstavil goriški publiki, a še nikoli sam.

Tudi preprost obiskovalec razstave je lahko opazil vidno razliko med starejšimi slikami in novejšimi: zadnje namreč dokazujejo, da je umetnik začel dojemati svet okrog sebe na čisto nov način. O tej spremembi nam govori v prvi vrsti barve, ki so pač take, kakršne jih lahko vidi le umetniško oko.

Slike olj »Kraška pokrajina«, »Gorška pokrajina«, »Trnovska pokrajina« in druge podobne pa nam obenem kažejo, da so Kosičovi priljubljeni motivi iz narave; je pa tudi nekaj takih, ki se vsebinsko od teh znatno razlikujejo. Tu lahko omenimo »Tihožitja«, »Stranski oltar«, »Semenja«, predvsem pa »Vojno, ki jo sovražim«, dela, po katerih more človek soditi, da je naš mladi slikar še vedno v razvoju.

Naša želja je torej, da bi to potrdila tudi kaka nova in po možnosti skorajšnja razstava.

+ Višji sodni svetnik v pokoju dr. N. Dominko

Pretekli teden je nenadoma umrl v Gorici višji sodni svetnik v pokoju dr. Niko Dominko, star 92 let. Rojen v Pevmi pri Gorici, je bil eden najbolj nadarjenih sodnikov v Avstriji. In po prvi svetovni vojni pa v Jugoslaviji. Komunistična Jugoslavija mu je plačevala komaj kakih 16 tisoč dinarjev mesečne pokojnine, tako da je zadnja leta živel precej siromašno. Pokopali so ga v Pevmi ob veliki udeležbi domačinov.

Smrt dobre matere

V torek 20. junija se je poslovila od tega sveta v petinsedemdesetem letu starosti gospa *Katarina Peršolja* mati naše prijateljice in sodelavca gospoda Lojzeta. Pokopali so jo na pevmsko pokopališče, kjer počivajo tudi drugi njeni dragi. Gospodu Lojzetu ter ostalim sorodnikom izrekajo globoko sožalje prijatelji in člani SDZ.

DAROVI

Za sklad »Demokracija« sta darovala: g. France Terpin iz Steverjana, Bukovje L. 2000.-; g. Jožef Perin iz Steverjana, Dvor L. 1000.-

Seja občinskega sveta v Sovodnjah

Socialkomunistični župan Češcut predlaga ukinitvev slovenske šole v Sovodnjah

V sredo 5. t.m. je imel sejo občinski svet iz Sovodenj, na kateri so imenovali nove člane občinske podporne ustanove, volilno komisijo, komisijo za seznam porotnikov.

Člani prve komisije so zdaj: *Alojzij Butkovič, Remo Cernic, Jožef Florenin, Jožef Pipan in Leopold Ožbot*; člani druge: *Karol Cernic, Ivan Petecjan, Andrej Tomšič in Virgilij Cernic*. Njihovi namestniki pa: *Niko Cevdek, Karol Kosič, Emil Vižintin in Andrej Pipan*. Tretjo komisijo sestavljata *Janko Cotič in Salomon Tomšič*.

Za javno razsvetljavo so odobrili nad dva milijona lir. Občino bodo zastopali v konzorciju za tajnika župan Češcut, *Franc Petecjan in Janko Cotič*.

Potem ko se je svet zadržal še pri nekaterih drugih postavkah dnevnega reda in jih rešil, je župan Češcut predlagal razpravo o njegovi zamisli, da bi šole v Gabrijah ukinitil, učence pa pošiljal raje v Rupo in v Sovodnje, češ da je petnajst otrok za obstoj šole v Gabrijah premalo. S tem bi se izboljšal pouk, občina pa bi se otesla stroškov za eno šolo. Če pa se število otrok zviša, se bo šola zopet odprla. Z županom Češcut je potegnil tudi podžupan Janko Cotič.

Proti tej čudni zamisli socialkomunističnega župana in podžupana se je odločno postavil naš svetovalec *Karol Cernic*, ki je dejal, da ga je sram slišati iz ust župana predlog za ukinitvev slovenske šole

v Gabrijah, in to še preden nam je vlada dala šolski zakon, in celo iz razloga da ima občina preveč stroškov s šolami, medtem ko je svet ravnokar odobril nad dva milijona lir stroškov za moderno javno razsvetljavo. Ali ne bi kazalo, da porabimo ta denar raje za naše šole, ki so nam nadvse dragi? Če je dejal g. Cernic. »Italijani«, je nadaljeval, »vzdržujejo svoje šole tudi z enim samim učencem, mi pa naj bi si sami uničili šolo v Gabrijah s petnajstimi učenci, ki je bila zgrajena že pred prvo svetovno vojno. Ne bodimo sami grobokopi svojega rodu in raje poskrbimo, da bo našo šolo obiskovalo čimveč otrok. Protislovno je predstavljeni se za Slovence prve vrste in celo socialno napredne, po drugi strani pa uničevati slovensko šolo in s tem tudi večati brezposelnost slovenskih učiteljev. To ni niti narodno niti socialno.«

Tako je možato govoril g. Cernic in njegovemu odločnemu protestu so se pridružili skoro vsi drugi svetovalci, tudi tisti, ki so bili izvoljeni na županovi listi. Svetovalec Pipan iz Gabrij je celo dodal, da se čuti užaljenega, ker se je župan sploh upal s takim predlogom na dan. Tedaj se je župan jel upravičevati, toda to izgovarjanje je še bolj potrdilo, da je bil njegov nastop proti šoli v Gabrijah dobro premišljen.

Politika narodnega odpadništva že rodi svoje sadove. Slep predanost italijanskim socializmom in komunistom privede nujno do takih nastopov proti slovenski šoli, kot je prav predlog titovskega župana iz Sovodenj. Ali niso naši demokratični voditelji na Goriškem imeli prav, ko so se za majske volitve jasno izrekli proti slepi predanosti titovcev italijanskim socializmom in komunistom? Se se spominjamo tudi lažne propagande komunističnega Miladina Cerneta po Sovodnjah: »Gorje vam, Sovodenjci, če boste volili take kandidate, kot so oni na Slovenski listi z lipovo vejico.«

No minila nista niti dva meseca od volitev, ko titovski župan Češcut predlaga ukinitvev slovenske šole v Gabrijah, svetovalec Karol Cernic izvoljen na Slovenski listi z lipovo vejico pa obstoj slovenske šole odločno brani!

Kako dolgo bodo titovci še slepili naše ljudstvo? Krinko dol, titovci in sploh vsi narodni odpadniki! Vi delate za korist italijanske socialistične in komunistične partije, slovenska stvar pa vam je deveta brigada!

ŠTEVERJAN

V soboto zvečer 8. t.m. se je sestal k seji števerjanski občinski svet, pod vodstvom župana Hermenegilda Podversiča. Župan je prečital pismo prefekta dr. Nitrija, s katerim ta zagotavlja še naprej pomoč občini, kakor je bil obljubil meseca maja pri otvoritvi dveh novih šolskih poslopij in otroškega vrta.

Nato so izvolili nove občinske komisije, kakor sledi: *Franca Korena, Antona Klanjščka, Jožeta Gravnarja, Jožeta Staniča, in Jožeta Perina* za člane občinske podporne ustanove; *Bogomila Mužiča, Zdenka Terčiča, Ivana Koršiča in Lucijana Vogriča* za člane volilne komisije; *Alojzij Mužič, Adrijan Mikluš, Valentin Klanjšček in Albin Komič* pa bodo namestniki v volilni komisiji.

Ob zaključku šolskega leta

V šolski prostorih v ulici Randaccio so ob zaključku leta odprli običajno razstavo šolskih risb, na kateri so sodelovali s svojimi izdelki številni dijaki in dijakinje nižje srednje in strokovne šole.

V prostem risanju sta se posebno izkazala in zaslužila potemtakem prvo nagrado in zaslužila potemtakem prvo nagrado dijaka *Edi Bertossi* (nižja) in *Miroslav Figelj* (trokovna), v geometrijskem risanju pa sta prekosila vse ostale dijake *Zdenko Hvala* na nižji in *Danilo Petarin* na strokovni šoli.

Lepo so se poslovili od šolskega leta tudi otroci iz Sovodenj in Gabrij, ki so v nedeljo 18. junija priredili v Sovodnjah skupno razstavo ročnih del, Srečolov in nastop s petjem, deklamacijami in šaljivimi prizori.

Zaključek izpitov

Na naših srednjih šolah so v poletnem roku izdelali naslednji dijaki in dijakinje:

Sprejemni izpit v I. LICEJ Antonija Figelja in Lucijana Pelizzona, šestero dijakov pa ima popravne izpite.

NIŽJI TECAJNI IZPIT Bassa Boris, BERTOSSI Edi (odličnjak), KRIZMAN Ušan (odličnjak), Laković Branko, Leghissa Zvonko, Pahor Angel, Prinčič Jožef, Sosol Marjan, Valentinčič Emil, Ceccutti Ana, Koršič Marija, Lasič Marija, Leban Maja, Mikluš Ksenija, Pacor Marija, Paulin Nataša, Quinzi Adele, Radečič Marija, Znidarčič Ana.

Komunistična demokracija

V »Primorskem dnevniku« smo nedavno brali, da je bil v Gradiški shod demokratičnih svetovalcev, izvoljenih v goriški pokrajini na zadnjih upravnih volitvah. Nam ni bilo težko ugotoviti, da je »Pr d.« govoril o shodu socialkomunističnih svetovalcev, toda kako naj razumejo preprosti ljudje, kaj se skriva za izrazem demokratičen, ki ga levičarski tisk tako vneto uporablja?

Pri nas delujejo na srečo razne demokratične stranke.

Zato bi bil skrajni čas, da bi vsa demokratična javnost napovedala odločen boj proti zlorabi izraza demokratičen, za katerim je do sedaj socialkomunistom vedno uspelo skriti svoje pravo lice, tako da jih marsikdo nevede smatra kot zagovornike tiste demokracije, ki bi jo v resnici radi čimprej odpravili.

Rešitev berlinskega vprašanja

Zvezni prometni koridor med zahodnim Berlinom in zahodno Nemčijo

Pred skoraj tremi leti je Hruščev prvič postavil ultimatum za rešitev berlinskega vprašanja, in vse kaže, da bo v naslednjih mesecih ta pritisk še povečal.

Založnik Churchillovih del in njegov osebni prijatelj Emery Reves, je pred kratkim izdal knjigo »The Anatomy of Peace« (Anatomija miru), ki je v Združenih državah izzvala veliko pozornost.

Med drugim pisatelj ugotavlja, da je bil sporazum o Berlinu l. 1945 s stališča zahodnih velesil ena izmed najnesrečnejših rešitev. Kako je prišlo do te rešitve, je še danes skrivnost.

Vprašanje, ki se je v kratkih časih pojavilo, je bilo naslednje: Poraz skupnega sovražnika je bil pred vrati, in zavezniki so se dogovorili, da bodo zasedbo dežele in tudi glavno mesto razdelili na štiri cone. To bi se lahko zgodilo tako, da bi izbrali središče v samem Berlinu in od tega središča razdelili deželo na štiri odseke; postopali pa so drugače. Na eni strani so razdelili deželo na štiri odseke, nato pa na prav toliko odsekov tudi samo prestolnico. Kdo je bil zasnovatelj dvostrane zasedbe, ne pove nobena knjiga o drugi svetovni vojni. Pisatelj Emery Reves se je trudil, da bi tej zadevi prišel do dna, pa se mu to dočela ni posrežilo. Ugotovil je le, da je bila razdelitev zaupana »Posvetovalnemu odboru za evropske zadeve« (European Advisory Committee). Ta odbor so sestavljali poslanik Združenih držav, Winant, poslanik Sovjetske zveze Gusev in Sir William Strang, poslanik Velike Britanije. Svoje predloge naj bi odobrila Roosevelt in Churchill. Vprašanje je bilo na dnevnem redu konferencie v Quebecu, kjer so razpravljali o zadnjih strateških vprašanjih za izkrcanje v Normandiji.

Vojaška vprašanja pa so bila tako obsežna in tako dalekosežna, da konferenca vseh vprašanih ni mogla rešiti. Predloge za razdelitev Nemčije so zato odložili na kasneje. Vojaški dogodki pa so se tako hitro razvijali, da zavezniško vodstvo ni prišlo do razpravljanja o Nemčiji po končani vojni. Tako se je Stalinu v Jalti posrežilo prepričati zahodne zavezničke, da so predlogi »Posvetovalnega odbora« že bili sprejeti in odobreni.

V poslovnem življenju, naglašata pisatelj, je v veliki zmoti tisti, ki misli, da pomeni partnerjev dobiček izgubo za drugega partnerja. Dejansko sta napredek in blaginja zasnovana na poslovnih vezeh, ki obema partnerjema prinašajo koristi. Na žalost v politiki še nismo tako daleč, ampak radi zapadamo v zmotno, da pri vsaki politični pogodbi eden izmed udeležencev potegne kratko bilko.

S svojo ofenzivo zasleduje Hruščev dva povsem različna cilja: 1) zavzema se za to, da bi Nemčija dokončno ostala razdeljena v dve ločeni državi in zahteva od Zahoda, da prizna Vzhodno Nemčijo za suvereno državo. 2) Zahod bi moral Zahodni Berlin zapustiti, iz česar bi nastalo »svobodno mesto«, kar bi praktično pomenilo postaviti Berlin v ječo. Očitno pa je, da Sovjeti obe vprašanji ne ocenjujejo enakovredno. Dosežek prvega cilja je bistveno vprašanje sovjetske politike in od tega se Sovjeti očitno ne bodo odmaknili. Povsem drugačen je njihov drugi cilj: proglašenje Berlina za svobodno mesto.

To je zadeva, o kateri bi se s Sovjeti verjetno dalo govoriti.

Pisatelj je prepričan, da ne bi bilo proti koristim zahodnjakov, vključno Zahodne Nemčije, če bi Sovjetom predlagali, da so Zahodnjaki pripravljani diplomatsko priznati Vzhodno Nemčijo pod pogojem, da ostane Zahodni Berlin tudi v naprej pod zahodnim nadzorom, povezan z ameriško, britansko in francosko cono s 40 km širokim koridorjem pod zahodnim nadzorom (glej skico!). S tem bi bila prometna vprašanja z Zahodnim Berlinom rešena.

Morda, pravi pisatelj, je označba koridor nerodna. Spominja na poljski koridor za časa gdanske krize. Vendar je med enim in drugim velika razlika. Gdanski koridor je ločil del Vzhodne Nemčije od ostale države, medtem ko bi koridor med Zahodnim Berlinom in Zahodno Nemčijo združeval dva zahodna sektorja, pri čemer bi tako Zahodna kot Vzhodna Nemčija postali dve neločljivi enoti.

Tak sporazum bi obema partnerjema na dostojen način prinesel pomembne koristi. Sovjetska zveza bi dosegla višek svoje povojne politike: priznanje razdelitve Nemčije in konsolidacijo svojih osvajanj v Vzhodni Evropi. Tak diplomatski uspeh bi Sovjetom pomenil toliko, da bi bili pripravljene odpovedati se zasedbi Zahodnega Berlina in odstopiti nekaj ozemlja za koridor. To bi bila gotovo visoka cena. Sovjeti pa ne morejo pričakovati, da bodo zahodni zaveznički enostavno kapitulirali in brez protivrednosti priznali Vzhodno Nemčijo.

Za zahodni svet bi tak kompromis pomenil priznanje njihovih pravic v Zahodnem Berlinu in svobodne prometne zveze z njim.

Kakšni bi bili lahko ugovori proti takemu sporazumu? S sovjetske strani bi bila prepuštevitev zveznega koridorja med Zahodnim Berlinom in Zahodno Nemčijo pomembna uslužnost. Odstopljeno področje predstavlja manj kot en odstotek ozemlja, ki so si ga Sovjeti po vojni osvojili. Taka cena ne bi bila pretirana za Sovjete, ki bi s tako rešitvijo utrdili svoja mogočno razširjena področja.

S stališča zahodnega sveta, pravi pisatelj, gre predvsem za priznanje ali nepriznanje Vzhodne Nemčije kot samostojne države. To čisto legalistično vprašanje je po 16 letih postalo že precej nepomembno. Vzhodna Nemčija je pač postala država, in na tem dejstvu ne more Zahodničar spremiti, če te države ne priznava. Se nikoli v zgodovini ni prineslo nepriznavanje zaradi vladne oblike kakih koristi. Prej ali slej se je treba pred dejstvi upogniti.

Se najbolj se bo temu predlogu upirala Zahodna Nemčija, pravi pisatelj, in določeni zahodni krogi verjetno ne bodo ostali gluhi. Zopetna združitev Nemčije je za nemški narod že nekaka dogma. V politiki pa je vsako dogmatiziranje izredno nevarno. Razumljivo je, da si Zahodni Nemci resno in odkritosrečno želijo združitev, ali upoštevati morajo, da je taka združitev mogoča samo po sovjetskem vojaškem porazu. Trmasto vztrajati na dosegi takega cilja, je pod sedanjimi okoliščinami nestvarno sanjarenje.

Zopetno združitev obeh Nemčij je z mirnimi sredstvi mogoče doseči pod popolnoma drugačnimi razmerami, kakršna pa so danes in tudi v popolnoma drugačnem mednarodnem vzdušju. Zato, pravi pisatelj, se je treba truditi, da se napetost med Vzhodom in Zahodom zmanjša, kar pa se najbolje stori z zboljšanjem položaja v Berlinu.

Samostojna slikarska razstava Klavdija Palčiča

Univerzitetni krožek za umetnost je zadnje čase zelo aktiven. Pred kratkim smo lahko gledali razstavo tržaških slikarskih mojstrov v »Castniškem krožku«. V soboto 8. julija pa je isti krožek pripravil razstavo slovenskega akademika Klavdija Palčiča v baru Moncenisio.

Palčič, ki je maturiral na slovenski realni gimnaziji pred tremi leti, prihaja iz šole prof. Černigoja. To se mu pozna v tehniki in stilu, ki ju mladi umetnik uporablja.

Razstavljenih je sedem slik v pastelnem tempera tehniki ter pet linorezov. Med slikami je najbolj privlačna »Kraške žene«, medtem ko je med linorezi najboljša »Kmetica«.

Umrl je Ernest Hemingway

Sloviti ameriški pisatelj Ernest Hemingway je umrl 2. t.m. v Sun Valleyu (Idaho), star 62 let. Umrl je pri čiščenju orožja - po nesreči ali hote -, to vprašanje je ostalo odprto.

Milijoni svetovnih prebivalcev vseh jezikov, obeh spolov, vseh družbenih plasti poznajo to veliko ime, napisano pod znameniti del svetovne literature: »The Sun Also Rises«, »Men without Women«, »Farewell to Arms«, »Death in the Afternoon«, »Green Hills of Afrika«, »To Have and Have Not«, »For Whom the Bell Tolls«, »Across the River and Into the Trees«, »The Old Man and the Sea« itd.

Ruševac in lisica

Lev Tolstoj

Na drevesu je sedel ruševac. Približala se mu je lisica in dejala: »Dober dan, dragi ruševac, prijateljček! Kakor hitro sem zaslislala tvoj glas, sem se namenila, da te obiščem.«

»Iskrena hvala za tvojo prijazno pozornost, je odgovoril ruševac.

Lisica se je delala, ko da odgovora ni razumela, in je dejala: »Kaj praviš? Nisem te dobro razumela. Pridi vendar dol, dragi ruševac, prijateljček, na majhen sprehod po travi, da se kaj pomeniva. Z drevesa te dobro ne čujem!«

Ruševac pa je odvrnil: »Trave me je strah. Za naš ptičji rod so tla nevarna.«

»Pa vendar se ne bojiš mene?« je spraševala lisica.

»Če se že tebe ne bojim, pa me je strah drugih živali, je dejal ruševac. »Na svetu so vsakovrstne živali.«

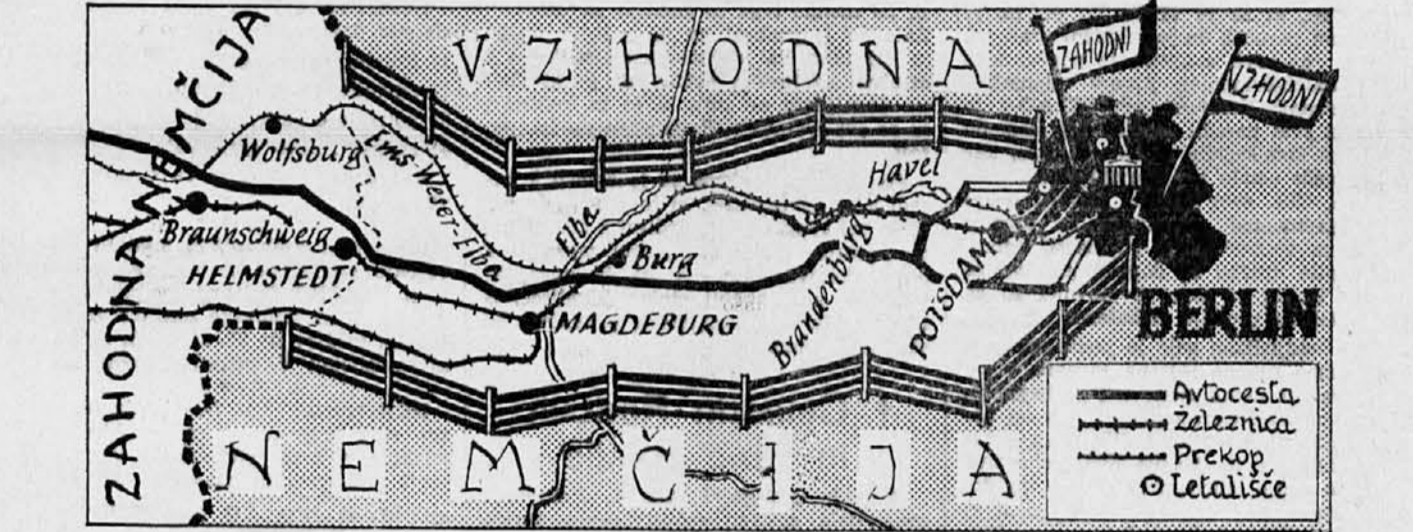
»Ne, dragi ruševac, prijateljček, danes so razglasili ukaz, po katerem mora po vsem svetu zavladati mir. Od danes naprej se nobeni živali ne sme storiti nič hudega.«

»To je vse lepo in prav«, je dejal ruševac, »doli na polju vidim prihajati pse, če bi bilo po starem, bi ti morala bežati; sedaj ti seveda tega ni treba.«

Kakor hitro je lisica zaslislala nekaj o psih, je potrignila z uhlji in hotela zbežati.

»Kam pa, je spraševal ruševac. »Od danes naprej imamo vendar ukaz; psi ti ne bodo storili nič hudega.«

»Kdo bi vedel, kaj jim brečijo po glavi«, je dejala lisica. »Morda pa o ukazu še nič ne vedo.« Nato je zbežala.

POD ČRTO

Od absolutizma do dvodomnega parlamenta

PRIROČNIK DEMOKRACIJE

10.

ODSTOTNA KLAUZULA. V izogib nevarnosti, da se parlamentarna učinkovitost ne razprši z vstopom prevelikega števila majhnih strank v parlament, kar se večkrat dogaja pri proporcionalnem volilnem ustroju, vsebujejo ustavna določila nekaterih držav (Zahodna Nemčija) odstotno klavzulo, ki pravi, da je stranka v parlamentu lahko zastopana samo, če je na volitvah dosegla minimalni odstotek vseh oddanih glasov na državnem ozemlju (V zahodni Nemčiji 5 odstot), ali če je pri večinskem volilnem ustroju prešla vsaj tri neposredne mandate. Namen odstotne klavzule je stremeljenje po zmanjšanju števila strank na volitvah kot se je to za zelo koristno izkazalo v Veliki Britaniji in Združenih državah.

OPOZICIJA. Tudi če opozicija, nasprotovanje, ni uravnovešana in konstruktivna, je za demokracijo temeljno važna ustanova. Opozicija predstavlja alternativo proti vladajoči vladni in vladni stranki; alternativno, ki proži volitvam (glej geslo!) smisel in stvarnost ter sili vladajočo stranko in vlado, da stalno razmišlja o vsem, kar jima opozicija lahko očita. Na ta način si opozicija kuje volilno politični kapital za nove volitve. Opozicija sili oblastnike, da upoštevajo javna mnenja in kritike.

To seveda lahko vodi v nevarnosti, da vlada ne izvede ukrepov, ki so potrebni, pa so nepopolnari v zavesti, da bi tako izvedbo zlorabila opozicija. Pod določenimi okoliščinami ostaja na ta način nezadostno energična vlada orodje v rokah demagoško zapeljivih ljudskih množic. Ta priložnostna škoda pa gotovo ne odtehta koristi in volilne alternative, ki jo nudi

opozicija. V Veliki Britaniji je prav zato opozicija skoraj prav tako »sveteta« ustanova kot vlada sama. Zato tam ne govorijo samo o »vladi Njenega Veličanstva«, ampak tudi o »opoziciji Njenega Veličanstva«. Tudi opozicijska stranka razpolaga zato z avlado v senici, z ministrskim predsednikom, zunanjim in finančnim ministrom itd.

Kjer ni opozicije ali vsaj nobene demokratske opozicije, ampak se kosati načelno nedemokratska opozicija (komunistična ali fašistična), je demokracija stalno v smrtni nevarnosti. Na vseh koncih in krajih prežijo samolastnosti, zlorabe in korupcija v vladi in upravi. Tam, kjer opozicijo zatira policija, preneha demokracija in jo spodrine totalitarna vladavina, ki sili opozicijo v ilegalnost zaradi in revolucionarnega nasilja (glej uporniško pravilo!)

PACIFIZEM. Pacifisti se zavzemajo za odpravo vojne kot sredstva za reševanje mednarodnih sporov, za mednarodno razorožitev, za reševanje mednarodnih sporov s posredovanjem mednarodnih razsodišč in za morebitno ustanovitev svetovne federacije.

PARLAMENT. poslanska zbornica, narodna skupščina i. p. Parlamentarec je zastopnik pri pogajanjih za premirje ali za sklenitev miru. Prvotno je bil parlament zastopstvo določene ljudske skupnosti, ki je zaradi nastalih sporov prihajalo na pogajanja z gosposko - navadno s kraljem. V teku razvoja demokracije pa se je parlament kot ljudsko zastopstvo čedalje bolj uveljavljal kot politična oblast, ki sicer sama ne vlada, zato pa določa vlado oziroma je vlada v svojih sklepih povsem odvisna od privoljenja parlamenta. Prvotno parlament ni predstavljal zastopstva vsega ljudstva. Tako je bilo n. pr. nekdanj na Angleskem, kjer so parlament sestavljali zastopniki plemstva in duhovščine. Tega zastopstva ni izvolilo ljudstvo, ampak neznanja privilegirana plast volilnih upravičencev.

Danes, ko je tudi volilna pravica demokratizirana, t. j. raztegnila se je na vse polnoletne državljane, je parlament instrument demokracije, sredstvo, s katerim ljudstvo določa zakonodajo, »legisla-

tivo« (glej geslo!) in nadzira vlado. Pogoj so seveda ne samo pomembna ustavnoparlamentarna pooblastila, ampak tudi popolna volilna svoboda, t. j. neomejena možnost za vse stranke in tisk, da vladi v mejah zakona enogovarjajo in kljubujejo ter se povsem enakopravno udeležujejo volilnega tekmovanja. Kjer te svobode za opozicijo (glej geslo!) ni, pa čeprav deluje nekak namišljeni parlament (po raznih diktaturah z Jugoslavijo vred) so taki parlamenti vse prej kot demokratski organi ljudske volje, ampak so zgolj uporabno diktatorsko orodje. Skupek plačanih režimskih kimavcev.

PARLAMENTARNO BRANJE. Če je bil parlamentu predloženo zakonski osnutek ali mednarodna pogodba po izvršenih posvetovalnih v komisijah (glej geslo!), v »plenumu« (glej geslo!) parlamenta oziroma zbornicah, potem se o njem razpravlja in končno glasuje z odobritvijo ali odklonitvijo. Po mnogih deželah se ta postopek pri vseh ali pri določenih vrsti posebno važnih zakonov večkrat (navadno trikrat) ponovi. To se pravi, da se o zakonskem osnutku po preteku določenega časovnega razdobja po večkrat razpravlja in pozitivno ali negativno odloča. Če je bil predlog že pri prvem branju odklonjen, ne prihaja za nadaljna razpravljanja in glasovanja več v postev. Zato tudi pravimo, da je bil zakonski predlog ali dogovor sprejet pri prvem branju, veljaven pa bo, če bo po preteku predpisanege časa sprejet tudi pri tretjem branju. Ta ustavnoparlamentarna določila silijo parlamentarec, da dokončni sklep temeljito premislijo, da upoštevajo in preudarijo vsa tista mnenja, pomisleke in sodbe, ki so se med tem časom pojavile v tisku, v strokovnih organizacijah in drugih zvočilih javnega mnenja.

PLEBISCIT imenujemo ljudsko glasovanje, ki z »da« ali »ne« odloča o nekem predlogu. Navadno pa ta izraz uporabljamo takrat, kadar si neka vlada puštri potrditi kup zakonov in ukrepov, ne da bi dopustila kakršnokoli drugo izbiro. Take »plebiscite« opravljajo diktatorske vladavine, ki z vsem psihološkopropagandističnim pritiskom onemogočajo sleherno odklonitev.

PLENUM. Zbornici demokratičnega parlamenta se navadno razvrščata v frakcije (glej geslo!) zastopanih strank in v komisije (glej geslo!) za posebno obdelavo določenih področij. Plenum je skupke nedeljive celote parlamenta ali tudi ene same izmed obeh zbornic. Prav tako pa govorimo tudi o plenimih strank in drugih organizacij z razliko od zasedanja osrednjega odbora, kateremu pripada samo vodilna plast stranke oziroma organizacije.

PLUTOKRACIJA imenujemo gospodovanje bogatašev. Izraz uporabljamo v glavnem v socialnem in gospodarskem smislu, ne pa v političnem pomenu kot sta oligarhija (glej geslo!) ali aristokracija (glej geslo!).

POLITIKA je znanost ali umetnost vladanja. S to besedo označujemo celotna stremeljenja družbene organizacije. »Politika je postopek, s katerim ljudska skupnost sproti rešuje pojavljajoča se vprašanja. Ustanova, v okviru katere se ta postopek opravlja, je država. Podobno vlogo so nekdanj opravljal tudi verske, plemenske ali gospodarske skupnosti. Vlada je naziv za aparat in metode, ki jih država uporablja pri izvrševanju svojega delovanja. Vsakemu političnemu položaju, vsaki vrsti države in sleherni obliki vladavine se postavljajo ista osnovna vprašanja, ki jih je treba rešiti. Ker pa je mogoče določeno vprašanje rešiti na več načinov, se država in njihove vladavine pri izbiri ustreznih rešitev medsebojno razlikujejo. Prav tako se razlikujejo tudi po načinih, kako naj se določene zamisli v življenju uveljavljajo. (L. Lipton).

POLITIČNA STRANKA. Tako imenujemo skupino pristašev, ki so združeni in organizirani v politični skupnosti za zaščito skupnih koristi in za izvedbo določenih političnih zamisli. Pri tem se zavzemajo, da bi za izpolnitev svojih ciljev dosegli oblast nad državno upravo. Edina razlika med nekim združenjem in politično stranko je razen v ciljih - prevzem oblasti, zaradi uveljavljanja določenih političnih ciljev. Obstojajo pa tudi politične stranke in organizacije, ki po svoji številni moči in v okoliščinah, v katerih živijo, ne morejo stremeti po politični

Ernest Hemingway je bil rojen 21. julija 1898 v Oak Parku (Illinois). Oče je bil zdravnik, mati pa pevka. V deskih letih se je posebno zanimal za bojs. Pri nekem pastoku je oče težko poškodoval in je moral nositi nožnike. V prvi svetovni vojni je bil šofer Rdečega križa na italijanskem bojišču. Bil je ranjen in večkrat odlikovan.

Po prvi svetovni vojni se je posvetil časnikarstvu in v tem času pričel tudi njegovo pesniško ustvarjanje. Prvo njegovo delo je izšlo v Parizu l. 1923, kjer je preživel nekaj let.

Leta 1926 se je vrnil v New York, kjer je objavil svoj roman »The Sun Also Rises«, s katerim se je uveljavil. Vojni roman »A Farewell to Arms« mu je zagotovil svetovni sloves.

Pred vstopom Združenih držav v drugo svetovno vojno se je Hemingway zadrževal na kitajskih bojiščih, od tam pa je odšel v Havano. Ko je izbruhnila vojna, se je s svojo predelano jacto uvrstil v flotiljo lovcev na podmornice. Za časa invazije v Normandiji je služil pri tretji ameriški armadi.

Hemingway je ustanovil lastno filmsko družbo, za katero je napisal nekaj del. Januarja 1954 sta se on in njegova žena izgubila pri neki letalski nesreči na nedostopnem področju Vzhodne Afrike. Le s težavo so ju rešili.

Novembra 1954 je Hemingway prejel Nobelovo nagrado za literaturo.

Prgišče zemlje

Kot zadnje primiero letošnje sezone je Slovensko gledališče uprizorilo *Lukeševga dramskega prvenca* »Prgišče zemlje«. Dejanje je ambientirano na tržaškem podeželju ter obravnava tematiko slovenskega domačina v boju s svojo lastno zemljo. V kratkem stavku bi jo lahko zgostili v stavke: »Ali se splašča ostati na kmetih ter se boriti za obstanek?«

Kot vidimo tematika ni nova, saj jo najdemo pri mnogih naših pisateljih. Lahko pa trdimo, da ji je Lukeš umel vdahniti nekaj novosti, kljub temu, da se delu pozna, da je prvenec.

Kdor se še spominja Levstikovega »Kastelke«, ki jo je uprizorilo lanske sezone isto gledališče, bo lahko uočil umetniško razliko med obema deloma.

S svojim delom, je avtor dokazal svoje sposobnosti v stvaritvah dramskih del. Odpraviti pa bo moral nekatere nedostatke v dejanju in slogu.

Med izvajalci je bila najboljša *Leli Narkrova* v vlogi gospodinje Marije. Pohvaliti pa je treba tudi sceno *Jožeta Cesarja* in glasbeno opremo *Ubalda Vrabca*.

Moja pomlad

V založbi revije »Mladik« je pred kratkim izšla drobna knjižica pesmi Brune Pertotove. Ta književni dogodek moramo pozdraviti z velikim veseljem, kajti v zadnjih letih je na Tržaškem izšla samo še ena pesniška zbirka.

Mlada pesnica izhaja iz pokolenja, ki je pripomoglo, da se je dijaška revija »Literarne vaje« dvignila na precej visoko kulturno stopnjo.

Knjiga je v prodaji v vseh slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici ter stane 350 Jir.

oblasti, ampak propagirajo politične zamisli, teorije, dogme, doktrine i. p., da na ta način vplivajo in usmerjajo javno mnenje.

Vloga političnih strank je v demokratičnih državah v glavnem dvojna: 1) Aktivno sodelovanje pri razpravah o različnih kratkoročnih ali dolgoročnih političnih vprašanjih ter vplivanje na sprejem končnih odločitev; 2) upravljanje države oziroma pri tistih strankah, ki niso stranke, kakor tudi organizacije, ki nimajo političnega značaja ter politično neodvisni in neorganizirani posamezniki. Ljudje, ki so prepričani, da je demokratsko življenje nemogoče brez političnih strank, večkrat zatrjujejo, da imajo edino politične stranke pravico razpravljanja o političnih vprašanjih in da se morajo vsi ostali, ki bi se takega razpravljanja radi udeležili, priključiti najožje eni ali drugi politični stranki ali ustanovi svojo lastno politično organizacijo. Dejstvo pa je, da je možno prvo nalogo opravljati neglede na to, ali stranke obstojajo ali ne, medtem ko drugo nalogo lahko izpolnjujemo v demokratičnih deželah samo v okviru obstoječih strank. Boljšega načina za enkrat še ne poznamo.

Enostrankarski državni ustroj je nesmisel. V vsaki demokratski državi obstoja toliko političnih strank, kolikor je različnih mišljenj o najvažnejših življenjskih vprašanjih. Več strank s podobnimi pogledi se pogosto združi v eno samo stranko, kar vpliva tudi na ostale stranke, da se med seboj povežejo. Tako prihaja do obstoja dveh velikih političnih strank, poleg manjših. Ti dve vodilni stranki se izmenično uveljavljata pri upravljanju države v skladu z željo volivcev, kar omogoča stabilno politično življenje v deželi.

Politične stranke vplivajo v teku razpravljanj druga na drugo (ki so prav tako pod vplivom političnih organizacij in posameznikov), tako da je možno izgladiti številne razlike. Kjer pa so stranke zasnovane na izključno nacionalnih, socialnih ali verskih razlikah, ki jih zaradi načelnosti ni mogoče spreminjati, prihaja pogosto do brezplodnih razprav, ki otežujejo ali celo onemogočajo resnično demokratsko življenje.

(Nadaljevanje prihodnjik)

Segnjev obisk Jugoslaviji

Ob koncu prejšnjega meseca je italijanski zunanji minister Segni uradno obiskal Jugoslavijo. Kakšni so bili razlogi, ki so napotili italijanskega zunanjega ministra v jugoslovansko prestolnico, in ali in v kolikoli so bili postavljeni cilji doseženi? To vprašanje ne zanima samo jugoslovanske in italijanske javnosti, ampak tudi ostali svet. Beograjski obisk ministra Segnija je vsaj formalno odgovor na obisk jugoslovanskega zunanjega ministra Popovića Italiji lanskega decembra. Segnjev obisk je tudi prvi uradni obisk italijanskega zunanjega ministra Jugoslaviji od končane vojne dalje. Pobuda za "ta obisk je bila spočeta na italijanski strani. Očitno so Italiji v tem trenutku dobri politični odnosi s svojo vzhodno sosedo dragoceni. V ta namen so na tapetu še nadaljnji obiski. Koncem poletja bo odšel v Beograd ministrski predsednik Fanfani. V načrtu je tudi državni obisk predsednika Gronchi, kateremu naj bi sledil uradni obisk Tita v Rimu. Obstojeci živahni blagovni promet med obema državama naj bi se v prihodnje še bolj okrepil. Predvsem pa želita obe državi - in to so v Beogradu posebno poudarjali - tesneje sodelovati na področju mednarodne politike za dosego boljših odnosov med Vzhodom in Zahodom in za ohranitev miru v svetu.

Medtem ko so se odnosi med Italijo in Avstrijo v zadnjem času zaradi južnotirolskega spora močno poslabšali, je med Jugoslavijo in Italijo prišlo do še večjega zblizevanja. To dejstvo so prav posebno podčrtali skoraj vsi italijanski listi. Tudi v svojih beograjskih govorih je minister Segni s poudarkom naglašal zboljšanje odnosov med Italijo in Jugoslavijo in pri tem ni pozabil omenjati istočasne poslabšanja odnosov med Italijo in Avstrijo. Ta dejstva so prihajala do izraza med beograjskimi razgovori tako pogosto, da se ni moglo znebiti občutka določene diplomatske preračunljivosti. Govorniki so naglašali prijateljsko ozračje na italijansko-jugoslovanski meji v nasprotju z napetostmi na italijansko-avstrijski meji. Povzdigovali so pravice in svobode, ki jih uživajo zastopniki slovenske narodne manjšine v Italiji in zastopniki italijanske manjšine v Jugoslaviji. Naglašali so, da tukajšnja in tamkajšnja narodna manjšina ne smeta biti ognjišča sporov, pač pa elementa medsebojnega zblizevanja in razumevanja. Vsi govori pa so izveneni v soglasje, da Italija in Jugoslavija, kljub obstoječim razlikam »predstavljata posnemanja vreden primer mirne koeksistence dveh sosednih narodov«.

Dobršen del vseh teh zatrjevanj in zdravic je bil očitno spočet na račun dunajske vlade.

Del beograjskih razgovorov med Segnijem in Popovičem se je nanašal na italijansko-jugoslovansko blagovno izmenjavo, ki se je v zadnjih letih močno povečala in ki naj bi se v bodoče še bolj okrepila. Italija je za Jugoslavijo gospodarsko gotovo najvažnejša država. Italija izvažajo v Jugoslavijo meso, les, rude in druge surovine, dobavlja pa Jugoslaviji stroje, avtomobile, tekstilije in tovarniške izdelke vseh vrst. Izvoz pospešujeta obe državi s pomočjo državnih kreditov, pri čemer je Italija v glavnem dobaviteljica, Jugoslavija prejemnica. Italija je doslej dovolila Jugoslaviji izvoznih kreditov za 463 milijonov dolarjev. S pred kratkim obnovljeno trgovsko pogodbo naj bi se ta kredit povečal za nadaljnjih 50 milijonov

dolarjev. To je vsekakor tudi za Italijo spoštljiva vsota.

Najbolj zanimivo in pomembno dejstvo italijansko-jugoslovanskega zblizevanja pa je vsekakor zunanje-politično sodelovanje obeh dežel. Med Segnijem in beograjskim obiskom je v odnosih med Italijo in Jugoslavijo prvič zazvenela beseda »prijateljstvo«. Pri tem se je pojavilo besednošlovje »sredozemsko sorodstvo« in podobno izražanje: zvoki, ki jih tudi najstarejši ljudje v Italiji in Jugoslaviji ne pomnijo. Italija in Jugoslavija pripadata političnim ustrojem, ki se razlikujejo kot dan in noč in sta v svetovno političnih vprašanjih povsem različnih gledanj. V enem izmed svojih govorov je n. pr. zunanji minister Popović spomnil, da se Jugoslavija poteguje za takojšnji sprejem Rdeče Kitajske v OZN. Poleg tega so med Segnijem in obiskom v Beogradu mnogo govorili o bližnji konferenci »nevtralizistične« dežele v Beogradu, katere naj bi se udeležili Nehru, Naser, Kasem i. dr. in ki se bo zavzemala za politiko, od katere je Italija kot članica atlantskega spo-

razuma precej oddaljena. Na drugi strani pa tudi ni mogoče prezreti dejstva, da sta se prav v trenutku, ko je Hrúščev sprožil eno največjih mednarodnih kriz v povojni dobi, našli dve najpomembnejši deželi na jugovzhodu Evrope, ki sta odločeni, da sodelujeta za ohranitev miru na svetu. Ta sklep, katerega veljavnost se bo pokazala po povratku Popovića iz Moskve, prihaja na tapet v trenutku, ko Moskva resno ograža mir v svetu. Zato tudi nakazuje prej odpor kot pa zblizevanje z Moskvo. Če so bile besede v Beogradu iskrene in če bodo potrdile tudi v bližnji bodočnosti vso svojo doslednost, bo Segnjev obisk Beogradu važen mejnik sodobne svetovne politike.

V tem primeru se bodo morale lepe besede, izgovorjene v Beogradu glede narodnih manjšin spremeniti v dejanja: tudi zato, da se odstranijo vse tiste ovire, ki šele ustvarjajo praktično in iskreno prijateljstvo. Takega razvoja in take bodočnosti se demokratični Slovenci v Italiji lahko samo veselimo.

SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA
V TRSTU

V Trstu, 14. julija 1961.

Špoštovani rojaki in rojakinje!

Na današnji dan, pred letom dni, nas je zapustil eden najpomembnejših Slovencev na Tržaškem v povojni dobi,

dr. JOSIP AGNELETTO

ustanovitelj in dosmrtni predsednik SDZ, voditelj slovenskega demokratičnega gibanja in človek, ki je s svojim delom, poštenostjo, politično razgledanostjo in ugledom užival priznanje in spoštovanje ne samo med lastnimi pristajali in rojaki, temveč tudi v vrstah idejnih in narodnih nasprotnikov. S temi svojimi vrtninami je izdatno utrjeval ugled tržaških Slovencev.

V počastitev spomina tega zaslužnega Slovenca Vas vlujudno vabimo na ZALNO SVEČANOST OBLETNICE NJEGOVE PREZGODNJE SMRTI

ki bo v nedeljo, 16. julija 1961, ob 10.30 v prostorih SDZ v ul. Machiavelli 22/II.

Prosimo Vas, da s svojo prisotnostjo, v spremstvu prijateljev in znancev, pripomorete k dolžni krepitvi vzorov našega naroda na tem ozemlju.

Z narodnim pozdravom

OZJI ODBOR
SLOVENSKE DEMOKRATSKE ZVEZE
V TRSTU

Seja nabrežinskega občinskega sveta

Na seji, ki se je vršila 27. pr. m. je podžupan poročal, da je tehnični urad pokrajine zagotovil asfaltiranje pokrajinske ceste Salež-Sempolaj. Zaradi odpustitve kvalificiranih delavcev pri SELAD-u je občinski svet naročil odbor naj pismeno predlaga komisariatu preklie ukrepa, ker bo drugače ostalo več koristnih del neizvršenih. Obč. svet je nato odobril nekatero spremembo pravilnika za upravo Kraškega vodovoda ter pooblastil odbor, da razpiše dražbo za dobavo gradiva za stavbo Urada za delo. Svetovalci so za tem odobrili prodajo nekaterih stavbščic.

Pred zaključkom se je podžupan prebral pismo župana Dušana Furlana v zadevi gradnje novih stanovanj za begunce. V tem pismu župan zanika, da bi on naprosil oblasti, da se zgradijo nova naselja za begunce ter poziva svet. Lenarduzzi-ja, da svojo izjavo preklie, ali pa dokaže nasprotno.

Svoje stališče glede gradnje novega bloka za begunce v Sesišanu je župan obširno obrazložil v posebnem pismu, ki bi ga podžupan moral prebrati že na izredni se-

ji, pa menda tega ni smatral za umestno. Zato ga je prebral na tej seji. Iz pisma je razvidno, da je tudi župan soglasen z ostalimi svetovalci večine, da se gradbeno dovoljenje ne izda in to iz razlogov, ki so jih svetovalci že omenili na izredni seji.

Po prečitjanju pisma se je oglašil, k besedi svet. Lenarduzzi, ki je izjavil, da vztraja pri svoji prvotni trditvi z dodatkom, da je župan v svojem pismu zaprosil za nove stanovanjske ihše za begunce, ki imajo v naši občini stalno bivališče. S tem je bila seja zaključena, prihodnja bo sklicana pismeno.

† Celestin Radovič in Pino Basile

Preteklo nedeljo, 9. t.m. je Nabrežina preživljala splošno sočustvovanje sprčo strašne cestne nesreče, ki se je pripetila tekom noči na cesti Opčine-Nabrežina.

Po tej cesti je vozil okrog ene ure ponoči naš domačin, stavbeni podjetnik Celestin Radovič s svojim FIAT 600 proti mestu. Razen njega so bili v vozilu še trije njegovi prijatelji: Pino Basile, Leopold Gruden, oba iz Nabrežine in Alojz Milič iz Repniča. Na ovinku gostilne »Cascina delle Rose« je avto 600 še iz neznanih vzrokov trčil v drugi večji avto, ki je vozil v nasprotni smeri. Udarec je bil strahoten. Na cesti je ostal kup zmečkane ploščevine, iz katerega so doneli obupni klici na pomoč. Že kmalu je bil na licu mesta avto »Rdečega križa« in drugi avtomobili, ki so ponesrečence prepeljali v bolnišnico. Pino Basile, star 33 let, je izidnih let že med vožnjo, medtem ko je Radovič podlegel ranam okrog 4 ure zjutraj. Ostala potnika se bosta morala zdraviti približno dva meseca. Od potnikov v drugem avtu sta bila dva težje in dva lažje ranjena.

Celestin Radovič je bil splošno znan po vsej okolici, saj je zgradil večje število hiš, vil in hotelov, posebno v Sesišanu in Devinu. Kljub svoji mladosti, imel je 28 let, je užival sloves enega najboljših stavbenikov.

Druga žrtve Basile Pino je bil lastnik avtoprevoznega podjetja in dobro znan po vsem Krasu. Medtem ko Celestin Radovič zapušča mater brate in sestro, je bil Basile poročen. Poleg vdove zapušča še dva mala otroka.

Pogreb obeh žrtve je bil v torek, 11. t. m. ob 18. Bil je prava veličanstvena žalna manifestacija Nabrežine in okolice. Tudi najstarejši ljudje ne pomnijo takega pogreba. Z obema družinama sočustvuje vsa Nabrežina. Pred petimi leti se je smrtno ponesrečil na delu Celestinov brat Marijo. Obema družinama, obitelji Radovič in Basile naše globoko sočustvovanje!

ŠOLSKE VESTI

Ravnateljstvo Nizje trgovske strokovne šole pri Sv. Ivanu obvešča učence V. r. osnovne šole, ki so opravili uspešno izpit, da trajajo vpisovanje za I. r. do 25. julija 1961, vsak delavnik od 10 do 12 ure.

TRŽAŠKI PREPIHI

Koritarji

Pod zemeljskim površjem arabske kneževine Kuveit je po cenitvah strokovnjakov shranjenih 20 odst. svetovnih petrolejskih zalog. Letni dohodek kuveitskega šeiha cenijo na 425 milijonov dolarjev v letu 1961. Z razliko sosednih petrolejskih dežel, Iraka in Saudske Arabije uživa 250000 prebivalcev Kuveita zavirljivo socialno raven. Po čigavi zaslugi? V prvi vrsti je to neizpodbitna zasluga britanskega proktorata, ki je prenehal 19. junija letos. Britanski svetovalec vladarja, John Richmond, ki deluje v novi neodvisni kneževini kot britanski generalni konzul, je v tej mali puščavski državi uveljavil solidno upravo in zdrave finance.

Tako smo spet enkrat postavljeni pred vrsto resnic, ki jih propagandistični anti-kolonializem komunistov in njihovih sopoltnikov ne more zbrisati s sveta: 1) Kljub naravnost pravičnim dohodkom imamo na svetu državne tvorbe, kjer je vse zaostalo in nerazvito, razen vreče denarja, ki pripada tanki plasti bogatašev. 2) Kuveit je šele pred nekaj tedni dosegel svojo neodvisnost, to je ob času, ko je po treznih človeških in gospodarskih presojevanjih za neodvisnost tudi dozorel. In prav tej okoliščini se mala država lahko zahvali za veliko socialno prednost pred ostalimi svojimi sosedmi. 3) Komaj se je Kuveit osamosvojil, so že zalajale puščavske hijene, ki bi mu rade pogoltnile vse tisto, kar si je sam ustvaril. 4) Iraški diktator je vse doslej pošiljal v OZN najbolj kričave govornike, ki so grmeli proti imperializmu izkoriščevalskega kolonializma in hripavo prepevali popevke o svobodi. 5) Kljub vsemu temu najdemo tudi med nami prostodušneže, ki še do danes niso doumeli, kdo pravzaprav za lažljivim jezikom vara svet. Se pred kratkim sta bila irakiški Kasem in alžirski Belkasem Krim junaka svobode; oba pa sta se razgalila za navadna zemljana, katerima petrolej neprimerno bolj diši kot pa svoboda puščavskih narodov.

Irak obtožuje Veliko Britanijo, da s svojim ekspedicijskim zborom ograža svetovni mir v Kuveitu. Ta obtožba je bila v začetku neprijetna za arabsko bratovšči-

no in tudi za Moskvo, ki Kasemovih požrešnosti pri vsej svoji dialektiki niso mogli zagovarjati, britanski rešiteljev male, komaj spočete države pa tudi niso smeli hvaliti. V zadnji fazi kuveitske zadeve pa se je zadržanje Moskve in arabske bratovščine spremenilo. Irak je neprimerno večja država od Kuveita, zato je tudi pravica na strani požruha...

Speč lahko poslušamo hinaška zavijanja v debatah Varnostnega sveta OZN, Velika Britanija je vsekakor klasična kolonialna država, ki pa je 75 odst. svojega kolonialnega imperija prostovoljno osvobodila in ustvarila vrsto samostojnih držav, ki se v miru in svobodi razvijajo. Razumljivo je, da so novi koritarji neprimerno požrešnejši od starih, ne samo po komunističnih državah, ampak tudi na Bliznjem vzhodu. Takšna je pač narava tistega stvarstva, ki se imenuje človek.

Zlagano amaterstvo

Na svojem zadnjem zasedanju je Mednarodni olimpijski odbor spet mlati prazno slamo. Izglašovali so namreč nov statut za amaterje. V njem je rečeno, da mora biti amater zaposlen v praktičnem poklicu, ki mu jamči življenjski obstoj tako v sedanosti kot v bodoče. V nobenem primeru ne sme prejemati nagrad za svoje sodelovanje na športnih tekmah. Pokoriti se mora določilom mednarodnih strokovnih zvez kakor tudi uradnim tolaženjem statuta.

In vendar je pojem olimpijskega amaterstva že davno zastarel, in vse dežele našega planeta se ga spretno izogibajo. Ali je to prav ali ne, ni važno. Stvarnost je takšna in amen. Novi statut samo še podpira vladajočo zlaganost. Komunističnega športnika vendar ne plačujejo zaradi njegovega športnega udejstvovanja, on je enostavno državni namestenc, uradnik ali častnik. Pri nas bi bili vrhunski atleti lahko karabinirji ali gasilci - in zato so tudi plačani... Francoz je pripadnik armade, Američan je študent. Delo vseh teh ljudi pa je treniranje. To enostavno zato, ker drugače vrhunskih zmogljivosti ni mogoče doseči.

Kdor se v to zlaganost ne mara spuščati, bo pač prikrajan. Nova pravila nimajo nobenega opravka s športnim dostojanstvom, zato je najbolje, da pojem amaterstva izbrisemo iz športne govornice o mednarodnih tekmah.

Sportnik

Ob prvi obletnici

(Nadaljevanje s 1. str.)

postale osnovne listine, na katere se je skliceval pri svojih zahlevah, prošnjah in korakih za uveljavljanje pravic tržaških Slovencev.

Na nas, ki smo ostali, je, da nadaljujemo njegovo delo. Zavedamo se, da nam ni dano, da bi doživljali enako pot kot jo je on. Ni čistih velikih možnosti, s kakršnimi se je srečal dr. Josip Agneletto ob začetku svojega udejstvovanja. Poprijeti je treba pač tam, kjer je on končal. Veliko energij bo nujno potrošenih za dosego čisto drobnih dosežkov. Toda tako pač je in se ne da spremeniti. Stvarnost, ki ji je pokojnik sledil in zagovarjal, nam narekuje, da se s tem pač sprijaznimo. Podrejevanje posebnih interesov skupnim, ocenjevanje položaja slovenske manjšine na Tržaškem z zgodovinske ne pa strankarske perspektive, s čemer bomo zopet sledili vzoru dr. Josipa Agneletta, pa nam bo to delo olajšalo in mu dalo globlji smisel.

Slovenska demokratska zveza v Trstu in »Demokracija« sta že v preteklem letu po svojih najboljših močeh hodili po tej poti in ob prvi obletnici smrti svojega prvega predsednika obljubljata, da bosta to delo nadaljevali tudi v bodoče.

DAROVI

Ob prvi obletnici smrti g. dr. Josipa Agneletta daruje vdova, g. Nina Agneletto:

Za SDZ lir 5000,- in za SDL lir 5000,- Iskrena hvala!

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUĐOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzutta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30,-
Naročnina:
mesečno L 50,- letno L 600,-
Za inozemstvo:
mesečno L 90,- letno L 1000,-
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

KAKO JE Z JUGOSLOVANSKO GOSPODARSKO PREOSNOVO

(Konec s prve strani)

nih kriterijih. To načelo pa je v protislovju z zajamčeno pravico do dela. To vprašanje za sedaj ni pereče, ker povečana gospodarska delavnost sproti pobira delovno ponudbo. Če pa pride do stagnacije, bo postalo vprašanje zelo resen problem.

Sedanje jugoslovansko gospodarstvo se je le pogojno izvleklo iz spon splošnega planiranja. Država si je pridržala celo vrsto ukrepov vodilnega gospodarstva. Petletka je še vedno v veljavi. Najvažnejši vodilni organ je podeljevanje kreditov. Osrednja investicijska banka še vedno podeljuje kredite po zahtevah planiranja. Investicijskim skladom pritekajo sredstva iz obresti in odplačil izdanih kreditov, iz davčnih sredstev in s podporami iz tujine. Krediti iz investicijskih skladov se podeljujejo samo podjetjem državne centralne važnosti. Pobude podjetniških uprav ovirajo številni birokratski predpisi. Obsežna in hudo zamotana zakonodaja urejuje celotno gospodarsko delovanje, zato se razraščajo nezakonite transakcije, prikrižanje dobičkov in podobne manipulacije. Crna in siva borza sta še vedno pri življenju.

Pri takem stanju gospodarstva je mogoča vsemogočna partija v ozadje. Partijski zaupniki po tovarnah so se morali umakniti strokovnjakom. To pa se ne dogaja brez resnih trenj. Zaslužnim partijcem in bivšim partizanom, t.j. državljanom I. kategorije, se zdijo te preosnove prava anarhija, ker je njihova prepredenost zbledela. Zaradi tega so postali deloma »menefregisti« ali pa se preosnovam upirajo z vsemi mogočimi tehničnimi argumenti. Z vsemi silami poskušajo ohraniti nekdanji ustroj. »Borbac« je celo napisala, da hočejo svoje poklicne nesposobnosti

prikriti s politično oblastnostjo. To so spoznanja, ki jih je Djilas odkril že 1. 1953.

Dejstvo je, zaključuje svojo gospodarsko analizo švicarski dopisnik, da je pozornost vladajoče plasti danes osredotočena na gospodarskih vprašanjih in ne več na vprašanjih partijske oblastnosti. Odločilno za bližnjo prihodnost bo, ali bo vladi uspelo, da do gotove meje vskladi

Izlet pevskega društva „A. Tance“ Nabrežina

V NEDELJO DNE 30. JULIJA 1961 vas bo letos pot peljala čez CEDAD, KOBARID, BOVEC, TRENTO, VRŠIC, KRANJSKO GORO, PODKOREN, TRIBIZ, PONTEBO, UDINE.

Stroški za izlet znašajo Lir 1.900,- na osebo, pri čemer je všteta vožnja z avtobusom in kosilo v Kranjski gori. Za prehod meje je za vsakega izletnika potrebna veljavna prepustnica. Prijave se sprejemajo pri odbornikih društva in v trgovini Terčon v Nabrežini tel. št. 20-122.

di v notranjosti države potrošnje s proizvodnjo, ali se ji bo posrečilo izvajanje racionalne investicijske politike in uravnotežiti visok primanjkljaj v plačilni bilanci. Sibka letošnja žitna letina bo zahvala nepredvidene uvozne žitarice, ki jih bo treba plačati z inozemskimi krediti. Samopreskrbe s poljedelskimi pridelki Titova Jugoslavija še ni dosegla. To pa je prvi pogoj za uravnotežje plačilne bilance. Močno forsiranje poljedelskih investicij z določenim političnim ciljem, ki naj bi pospešil prostovoljno kolektivizacijo, se doslej ni izplačalo in se v prihodnjih letih tudi ne bo.